

Politika zaštite okoliša u EU

Ronik, Lorena

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Virovitica University of Applied Sciences / Veleučilište u Virovitici**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:165:387267>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[Virovitica University of Applied Sciences Repository](#) -
[Virovitica University of Applied Sciences Academic Repository](#)

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI
Stručni prijediplomski studij Menadžment

Lorena Ronik

POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU
ZAVRŠNI RAD

VIROVITICA, 2022./2023.

VELEUČILIŠTE U VIROVITICI
Stručni prijediplomski studij Menadžment

POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Gospodarstvo EU

Mentor:

Nikolina Pleša Puljić, mag.oec., pred.

Student:

Lorena Ronik

VIROVITICA, 2022./2023.

OBRAZAC 1b

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student/ica: LORENA RONIK JMBAG: 0307017111

Imenovani mentor: Nikolina Pleša Puljić, mag. oec., pred.

Imenovani komentor: -

Naslov rada:

Politika zaštite okoliša u EU

Puni tekst zadatka završnog rada:

Studentica će temeljem postojeće relevantne literature objasniti na koje načine Europska unija provodi politiku zaštite okoliša, odnosno putem kojih programa i aktivnosti u sklopu čega će se prikazati i rad ključnih institucija koje su zadužene za provođenje ove politike. Također, u radu će biti prikazano kakvo je stanje politike zaštite okoliša u RH te koji su pravci razvoja u budućnosti.

U praktičnom dijelu rada, studentica će prema vlastitim preferencijama odabrati primjer provođenja aktivnosti u sklopu politika zaštite okoliša i prema tome generirati vlastita razmatranja i zaključak proučavane teme.

Datum uručenja zadatka studentu/ici: 31.07.2023.

Rok za predaju gotovog rada: 08.09.2023.

Mentor:

Nkolina Pleša Puljić, mag. oec., pred.

POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU

SAŽETAK

Kroz zadnjih nekoliko godina ljudi svjedoče velikom zagađenju okoliša koje se događa najvećim dijelom zbog nemara ljudi prema okolišu. Kako bi se okoliš što više uspio zaštititi, formirane su razne agencije za okoliš koje provode politiku zaštite okoliša. Cilj i svrha ovog rada jest pobliže se upoznati s politikom zaštite okoliša Europske unije i samim njenim djelovanjem na svoje države članice, a osobito na Hrvatsku. Sukladno tome, u radu su opisani njen nastanak i razvoj, ciljevi i načela, nositelji i instrumenti. U radu je navedeno i kakva budućnost čeka EU ukoliko bude koristila pomoć Akcijskih programa zaštite okoliša, Europske agencije za okoliš i Europskog zelenog plana. Također, dalje u radu prikazano je stanje politike zaštite okoliša u Hrvatskoj, a detaljnije su opisani problemi koje se događaju što se tiče vode i zraka te kakva budućnost za okoliš čeka Hrvatsku ukoliko bude provodila određene programe, koristila energetska učinkovitost i eko-inovacije. Za kraj, primjer iz prakse govori o tome na koji način Dukat d.d. primjenjuje politiku zaštite okoliša u svom poslovanju te na koji način želi stvoriti pozitivnu sliku u javnosti o svojoj ekološkoj osviještenosti kojoj je cilj smanjiti štetnost na okoliš.

Ključne riječi: *Europska unija, Hrvatska, okoliš, politika zaštite okoliša*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU	2
2.1. Nastanak i razvoj.....	2
2.2. Ciljevi i načela.....	3
2.3. Nositelji politike zaštite okoliša.....	4
2.4. Instrumenti (mjere) politike zaštite okoliša.....	4
2.5. Financiranje zaštite okoliša	4
2.6. Međunarodna politika zaštite okoliša	5
3. BUDUĆNOST POLITIKE ZAŠTITE OKOLIŠA U EU	6
3.1. Akcijski programi zaštite okoliša (EAP).....	7
3.2. Europska agencija za okoliš (EEA).....	8
3.3. Europski zeleni plan.....	10
4. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U HRVATSKOJ	11
4.1. Stanje zaštite okoliša u RH	11
4.1.1. Voda	12
4.1.2. Zrak	12
4.2. Budućnost politike zaštite okoliša u RH	13
4.2.1. Energetska učinkovitost	14
4.2.2. Programi i protokoli	15
4.2.3. Eko-inovacije	16
5. PRIMJER IZ PRAKSE	17
6. ZAKLJUČAK	19
7. POPIS LITERATURE	21
8. POPIS ILUSTRACIJA	24

1. UVOD

U današnje vrijeme sve se više susrećemo s nedozvoljenim čovjekovim djelovanjem na okoliš. Ono je najviše vidljivo u obliku onečišćenja vode, zraka, podizanja razine mora, klimatskih promjena i brojnih drugih do kojih dolazi. Upravo iz tog razloga potrebna je politika zaštite okoliša, pomoću koje bi se trebala spriječiti daljnja onečišćenja, a samim tim i očuvati okoliš. Europska unija (u nastavku rada EU) jedna je od početnika upotrebe politike zaštite okoliša koja brojnim regulativama pokušava spriječiti daljnja onečišćenja i osvijestiti ljude o tome što oni zapravo čine, prije svega svom mjestu iz kojega dolaze, ali i cijeloj planeti Zemlji.

Problematika rada usmjerena je na provođenje politike zaštite okoliša u EU općenito, ali i u samoj Republici Hrvatskoj. Također, jedan od ciljeva ovog rada je istražiti u kakvom je stanju okoliš u EU i Republici Hrvatskoj te kakva je budućnost za okoliš ukoliko se koriste potrebni akcijski planovi i programi vezani uz zaštitu okoliša.

U skladu s navedenom temom rada, najprije su iznesene definicije pojma politika zaštite okoliša. U prvom poglavlju glavnog dijela rada gdje je definirana politika zaštite okoliša, navedeni su i nastanak i razvoj iste, njeni ciljevi, načela i nositelji, kao i instrumenti mjere, njeno financiranje i međunarodna politika zaštite okoliša. Sadržaj drugog glavnog poglavlja usmjeren je na provođenje politike zaštite okoliša u EU, i to pomoću akcijskih programa zaštite okoliša (engl. *Environment action programme* - EAP), europske agencije za okoliš (engl. *European Environment Agency* – EEA) i europskog zelenog plana. Treće glavno poglavlje odnosi se na politiku zaštite okoliša u Hrvatskoj, gdje će biti navedeno stanje zaštite okoliša, a posebno pojašnjeno je stanje zraka i vode u Hrvatskoj, uzroci onečišćenja okoliša te kakva je budućnost politike zaštite okoliša u Hrvatskoj ukoliko se bude koristila energetska učinkovitost, razni programi i eko-inovacije. Na samom kraju rada iznijeti će se primjer iz prakse koji govori o tome kako Dukat d.d. koristi politiku zaštite okoliša u svom poslovanju te će se u zaključnom dijelu rada rezimirati sve prethodno spomenuto uz autorov komentar na obrađenu temu.

2. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU

Pojam zaštite okoliša može se definirati kao „sprječavanje neželjenih promjena na ekosustav i njegove sastavne dijelove, a navedeno uključuje: zaštitu ekosustava i njegovih sastavnih dijelova od promjena usko vezanih s ljudskom aktivnošću i sprječavanje neželjenih prirodnih promjena na ekosustav i njegove sastavne dijelove“ (Skočić, 2021:3).

„Ograničeno znanje o prirodi i posljedicama njezinog zagađenja dovelo je do velikih ekoloških problema sredinom prošloga stoljeća. Porast tih problema, koji su dobili obilježja ekološke krize, postao je razlog za nastanak politike zaštite okoliša. Ona je podrazumijevala odgovoran odnos čovjeka prema prirodi u suradnji s državnim i političkim organizacijama s ciljem očuvanja ekološke ravnoteže“ (Blagojević, 2019:3). Možemo ju nazvati javnim upravljanjem okoliša koje bi trebalo biti zajedničko dobro svim ljudima, što bi zapravo značilo da se pomoću nje onemogućuje daljnje širenje negativnih utjecanja na okoliš, a da se djeluje racionalno prilikom iskorištavanja prirodnih resursa iz okoliša. Kako bi se sve to izvelo potrebna je visoka razina međunarodne suradnje prilikom sklapanja i provedbe sporazuma, a što ne bi trebalo biti teško za izvesti jer politika zaštite okoliša poprima globalne standarde jer se globaliziraju mjere i postupci zaštite okoliša (Horvat, 2016). „Europska unija ima najviše standarde za zaštitu okoliša u svijetu, a politika zaštite okoliša omogućava zaštitu okoliša i očuvanje zdravlja i kvalitete života stanovnika u Europskoj Uniji“ (Horvat, 2016:2).

2.1. Nastanak i razvoj

Buđenje ekološke svijesti sredinom 19. stoljeća potaklo je brojne države da donesu različite zakonske propise kako bi zaštitili prirodu, a sam pojam politike zaštite okoliša u počecima bio je usmjeren upravo na zaštitu prirode, tj. na ekološke sustave, odnosio se na zaštitu samo jednog dijela okoliša na nekom određenom prostoru, što je npr. uključivalo jezera, šume, itd. (Črnjar i Črnjar, 2009).

„Počeci europske politike zaštite okoliša vežu se za sastanak Europskog vijeća koji je održan u Parizu 1972. i na kojem su čelnici država ili vlada (nakon prve konferencije UN-a o okolišu) izrazili potrebu za politikom zaštite okoliša na razini Zajednice koja prati gospodarski razvoj te zatražili pokretanje programa djelovanja“.¹ Na stranici Europskog parlamenta

¹ Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/71/politika-zastite-okolisa-opca-nacela-i-osnovni-okvir> (09.08.2023.)

izneseno je i kako je nakon Ugovora iz Maastrichta, 1993. godine, okoliš postao službeno područje politike EU-a, također, Ugovorom iz Amsterdama, 1999. godine, uvedeno je da zaštita okoliša mora biti sastavni dio svih sektorskih politika EU-a, a Ugovorom iz Lisabona Uniji je dodijeljena pravna osobnost, čime joj je omogućeno sklapanje međunarodnih ugovora.

2.2. Ciljevi i načela

Kako bi politika zaštite okoliša uspješno funkcionirala, „definira ciljeve i načela koja su potrebna državnim organima koji politiku sprovode. Oni se po pravilu usvajaju na najvišem stupnju zakonodavstva a čine ih ekonomski i politički konsenzusi ekonomskog razvoja i zaštite okoliša. Vremenski promatrano, ciljevi politike zaštite okoliša mogu biti dugoročni i kratkoročni“ (Blagojević, 2019:6). Dugoročni ciljevi imaju utjecaj na gospodarski i društveni razvoj, dok kratkoročni ciljevi štite najugroženije ekosustave i tu su kako bi poduzeli mjere protiv izrazitih onečišćivača čovjekova okoliša (Blagojević, 2019). Neki od „ciljeva zaštite okoliša u ostvarivanju idealnih uvjeta za održivi razvitak su (Horvat, 2016:4):

- zaštita života i zdravlja ljudi
- zaštita biljnog i životinjskog svijeta, georaznolikosti, bioraznolikosti i krajobrazne raznolikosti te očuvanje ekološke stabilnosti
- zaštita ozonskog omotača i ublažavanje klimatskih promjena
- zaštita i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza
- racionalno korištenje energije i poticanje uporabe obnovljivih izvora energije
- osiguranje i razvoj dugoročne održivosti.

„Europska politika zaštite okoliša temelji se na načelima:

- opreznosti
- preventivnog djelovanja i uklanjanja onečišćenja na samom izvoru
- na načelu „onečišćivač plaća“ - to znači da je tvrtka koja uzrokuje štetu u okolišu odgovorna za to i mora poduzeti potrebne mjere sprečavanja ili otklanjanja te snositi sve povezane troškove“.²

² PowerPoint prezentacija s predavanja iz kolegija Gospodarstvo EU, 11. Politika zaštite okoliša

2.3. Nositelji politike zaštite okoliša

Prema Andročec (2012) nositelji politike zaštite okoliša bili bi subjekti koji provode zacrtanu politiku, ali isto tako i objekti na koje ta politika djeluje. Broj nositelja varira s obzirom na političku organizaciju države, a država je i najvažniji nositelj politike zaštite okoliša, a uz nju su još i nevladine udruge, lokalne zajednice, gospodarski subjekti, građani, kao i međunarodna zajednica (Blagojević, 2019).

2.4. Instrumenti (mjere) politike zaštite okoliša

„Donositelji odluka raspolažu različitim instrumentima i mjerama kojima mogu ostvariti ciljeve politike zaštite okoliša. O izboru i kombinaciji tih instrumenata ovisit će ostvarenje ciljeva zaštite okoliša, ali i cjelokupne ekonomske politike“ (Kordej-De Villa i Papafava, 2003:28/29). Prema Črnjar i Črnjar (2009) instrumente (mjere) može se podijeliti u ove osnovne skupine:

1) regulacijski instrumenti - „pravne regulative kojima je cilj izravno utjecati na zaštitu okoliša tako da se sankcionira nepridržavanje propisa i zakona“ (Črnjar i Črnjar, 2009:127).

2) ekonomski instrumenti – „najkorištenija vrsta instrumenata, prvenstveno jer se nalaze u samom središtu ideje održivog razvoja te doprinose ostvarivanju općih ciljeva politike zaštite okoliša i potrebni su kako bi osigurali veći poticajni efekt, bolju kontrolu onečišćenja, povećanje prihoda i internalizaciju ekoloških troškova“ (Črnjar i Črnjar, 2009:132).

3) samoregulacijski instrumenti – „predstavljaju fleksibilniji način za ostvarivanje ekoloških ciljeva koji su kreirani od strane industrije i javnih vlasti kako bi se izbjegli problemi koji mogu nastati primjenom regulacijskih i ekonomskih instrumenata“ (Jerković, 2020:6).

2.5. Financiranje zaštite okoliša

„Za učinkovito provođenje politike zaštite okoliša neophodno je osigurati značajna financijska sredstva. Izvori financiranja njezinih mjera i ciljeva moraju biti dostatni, stalni i stabilni. Troškovi financiranja zaštite okoliša javni su rashodi namijenjeni zaštiti i unapređivanju kakvoće okoliša“ (Blagojević, 2019:13). Črnjar i Črnjar (2009) navodi kako se osamdesetih godina počinju sve više koristiti ekonomski instrumenti koji osiguravaju sredstva

za javne izdatke za zaštitu okoliša te kako oni imaju dvije važne funkcije: stimuliraju sprječavanje onečišćenja okoliša i postaju stalan izvor financiranja zaštite okoliša.

„Financiranje zaštite okoliša može se osigurati iz:

- 1) proračunskih sredstava države i jedinica samouprave
- 2) općih ili posebnih fondova za zaštitu okoliša
- 3) sredstvima gospodarstva
- 4) kombiniranih izvora“ (Črnjar i Črnjar, 2009:149).

2.6. Međunarodna politika zaštite okoliša

Usvajanjem Deklaracije o zaštiti čovjekova okoliša i Akcijskog programa za zaštitu okoliša usvojenim na Stockholmskoj konferenciji o čovjekovom okolišu, suvremena međunarodna politika zaštite okoliša započela je sa svojim djelovanjem. Tom konferencijom dogovoreno je mnogo međunarodnih ugovora i konvencija, a isto tako, 1972. godine, UN je osnovao novu međunarodnu ustanovu – Program Ujedinjenih naroda za okoliš (engl. *UN Environment Programme* - UNEP) (Blagojević, 2019). Ono što još Blagojević (2019) navodi, jest to da su akteri međunarodne politike zaštite okoliša zapravo nositelji provedbe aktivnosti i mjera koje kreira politika i propisuje pravo okoliša, a u njih spadaju Ujedinjeni narodi (UN), Globalni fond za zaštitu okoliša (GEF) i Svjetska banka za obnovu i razvoj (IBRD).

- 1) Ujedinjeni narodi (UN): „UNEP je program u sustavu Ujedinjenih naroda, ustanovljen 1972. godine, koji kroz rad s mnogobrojnim partnerima sudjeluje u zaštiti okoliša te razvijanju i provođenju politika zaštite okoliša na globalnoj i regionalnoj razini“.³ Na stranici Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja navedeno je i kako je na Konferenciji u Rio de Janeiru u lipnju 2012. godine, uvedeno univerzalno članstvo u Upravnom vijeću UNEP-a i kako se UNEP unapređuje u specijaliziranu agenciju za okoliš.
- 2) Globalni fond za zaštitu okoliša (engl. *Global Environment Fund* - GEF): „fondovi posvećeni suočavanju s gubitkom bioraznolikosti, klimatskim promjenama, zagađenjem i opterećenjem kopna i zdravlja oceana. Njegova bespovratna sredstva, kombinirano financiranje i podrška politici pomažu zemljama u razvoju da se pozabave svojim najvećim ekološkim prioritetima i pridržavaju se međunarodnih konvencija o

³ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-programe-i-projekte-eu-europske-i-medjunarodne-poslove-6108/medjunarodna-suradnja/unep-program-ujedinjenih-naroda-za-okolis/1134> (11.08.2023.)

zaštiti okoliša. Tijekom posljednja tri desetljeća GEF je osigurao više od 23 milijarde dolara i mobilizirao 129 milijardi dolara u sufinanciranju za više od 5000 nacionalnih i regionalnih projekata⁴.

- 3) Svjetska banka za obnovu i razvoj (engl. *International Bank for Reconstruction and Development* - IBRD) „pruža analitiku, financije i stručnost zemljama s niskim i srednjim dohotkom kako bi bolje integrirali prirodu, klimu i razvoj. Podržava zemlje u boljem upravljanju kopnenim i vodenim prirodnim resursima na održiv način kako bi se pomoglo stvaranju radnih mjesta, poboljšanju sredstava za život, poboljšanju usluga ekosustava, smanjenju onečišćenja i povećanju otpornosti na klimatske promjene, postavljajući ih na putanju zelenijeg, uključivijeg i otpornijeg razvoja“.⁵

3. BUDUĆNOST POLITIKE ZAŠTITE OKOLIŠA U EU

Kod ljudi se javlja sve veća zabrinutost zbog prirodnih katastrofa koje se događaju u Europi i to što su ti događaji sve intenzivniji, a ljudi ih povezuju s klimatskim promjenama. EU bi po tom pitanju trebala obrazovati ljude i naučiti ih kako živjeti održivije i nastaviti poticati „ekološki prihvatljiva“ prijevozna sredstva i održivu energiju.⁶

„Građani EU-a uživaju neke od najviših standarda zaštite okoliša u svijetu. EU i nacionalne vlade utvrdili su jasnu viziju onog što se treba postići do 2050. s pomoću posebnih istraživačkih programa, zakonodavstva i financiranja:

- zaštita, očuvanje i povećanje prirodnog kapitala EU-a
- prelazak EU-a na resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisija ugljika
- zaštita građana EU-a od pritiska i opasnosti za njihovo zdravlje i dobrobit koji su povezani s okolišem“.⁷

Upravo tri najvažnija programa koji se trebaju provoditi kako bi EU imala bolju budućnost kada je u pitanju zaštita okoliša, navedeni su i objašnjeni u sljedećim podnaslovima.

⁴ Global Environment Facility (2017), About us, <https://www.thegef.org/who-we-are> (11.08.2023.)

⁵ The World Bank (2017), Environment, <https://www.worldbank.org/en/topic/environment/overview#2> (11.08.2023.)

⁶ Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/eu-affairs/20210930STO13910/buducnost-europe-klimatske-promjene-okolis-i-zdravlje-u-sredistu-pozornosti> (11.08.2023.)

⁷ Europska unija, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/environment_hr (19.08.2023.)

3.1. Akcijski programi zaštite okoliša (EAP)

„Europska zajednica je, nakon prve konferencije Ujedinjenih naroda, usvojila svoj prvi od ukupno osam akcijskih programa vezanih za okoliš (1973. – 1976.), te postavila načela i prioritete koji će u budućnosti voditi politiku koja je vezana za okoliš“.⁸ Neki od glavnih ciljeva prvog akcijskog plana kojeg navodi Skočić (2021) su:

- spriječiti, smanjiti i što je više moguće eliminirati nastala zagađenja u okolišu
- održati ekološku ravnotežu do zadovoljavajuće mjere i osigurati zaštitu biosfere
- osigurati dobro upravljanje i izbjegavanje iskorištenih resursa ili prirode koji znatno štete ekološkoj ravnoteži.

Skočić (2021) navodi kako se drugi akcijski program za okoliš (1977. – 1981.) odnosio na otklanjanje problema koji se trenutno događaju ovisno o nekim novim potrebama te kako se može reći da je on zapravo nastavak prvog programa jer su im ciljevi isti, a praktični pristup odnosi se na kreiranje kvalitativnih vrijednosti za vodu i zrak.

Treći akcijski program (1982. – 1986.) temelji se na nekim novim područjima djelovanja, a najvažnija je procjena utjecaja na okoliš. Program traži da se politika zaštite okoliša uskladi s ostalim politikama u Zajednici. Ovim se programom također stvara potreba da se smanji ili odstrani nekakvo onečišćenje na izvoru, a potiče se i uvođenje novih čistih tehnologija (Črnjar i Črnjar, 2009).

Kako stranica Hiz.hr piše, četvrti akcijski program vezan za okoliš (1987. – 1992.), obvezama koje su vezane za integriranje dimenzija okoliša u ostale politike neke zajednice, daje novo značenje, dajući pritom pažnju četirima područja aktivnosti:

- 1) efikasno provođenje zakonodavstva zajednice
- 2) uredba o svim mogućim utjecajima izvora i tvari zagađenja u okolišu
- 3) povećanje pristupa javnosti
- 4) širenje informacija o okolišu i njegovom integriranju i stvaranje poslova

Ono što je još bitno i o čemu Hiz.hr još piše jest kako je od početka 90-ih pa sve do danas pojam 'održivi razvoj' postepeno je postao normativ za politiku okoliša u EU.⁹

Skočić (2021) za peti akcijski program (1993. – 2000.) navodi kako ga se još naziva i program „Prema održivosti“, kojim se Europska unija opredijelila za održivi razvoj, a koji je bio usredotočen na budućnost i dugoročnu održivost. Također Skočić (2021) navodi i kako peti akcijski program predlaže razne promjene kako bi se efikasnije djelovalo u sprječavanju

⁸ Hiz.hr, <https://hiz.hr/ictrain/hr/trainings/01/01.html> (19.08.2023.)

⁹ Hiz.hr, <https://hiz.hr/ictrain/hr/trainings/01/01.html> (19.08.2023.)

nagomilavanja otpada, u energetske učinkovitosti i u javnom prometu. U tom petom programu, glavna stavka su novi i dobrovoljni mehanizmi, u nove se svrstavaju porezne reforme i poticaji, a dobrovoljni jačaju interese proizvođača i potrošača prilikom donošenja raznih odluka vezanih uz okoliš. Također, novi dogovorno-orijentiran pristup može pridonijeti inovativnosti, ojačati provođenje direktiva EU, ali i podići svijest javnosti.

Šesti akcijski program zaštite okoliša (2002. – 2012.), usvojila je komisija, pod nazivom, „Okoliš 2010: Naša budućnost, naš izbor“, kojim se zapravo žele postaviti nekakvi okolišni ciljevi, ali isto tako njime se želi postići prednost za sljedećih 10 godina te se potanko navode mjere koje je potrebno poduzeti. Kako bi se sve to ostvarilo potreban je održivi razvoj, odnosno pronaći način kako poboljšati kvalitetu života, bez da se nanese šteta okolišu ili budućim generacijama (Črnjar i Črnjar, 2009).

Prema Skočić (2021) sedmi akcijski program za okoliš (2013. – 2020.) donesen je u skladu s Ugovorom iz Lisabona, čiji cilj je riješiti problem budućeg funkcioniranja EU, a usmjeren je na ostvarivanje ciljeva strategije Europa 2020, čiji se dio odnosi na klimatske promjene. Skočić (2021) još navodi i neke od prioritarnih ciljeva ovog akcijskog programa:

- povećanje, očuvanje i zaštita prirodnog kapitala EU
- pretvorba EU u učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo sa smanjenom razinom emisija ugljikovog dioksida
- zaštita ljudi od raznih opasnosti i pritisaka za njihovo zdravlje i život općenito, pri čemu upravo kvaliteta okoliša ima veliki utjecaj

Cilj Osmog programa djelovanja za okoliš (2021. – 2030.) je ubrzati zelenu tranziciju na pravilan i ekološki prihvatljiv način, a dugoročni cilj do 2050. utvrđen je sedmim programom, pod nazivom „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta“. Neki od ciljeva osmog programa su smanjiti emisije stakleničkih plinova, prilagoditi se klimatskim promjenama, svesti stopu onečišćenja na minimum, zaštititi i obnoviti bioraznolikost, itd.¹⁰

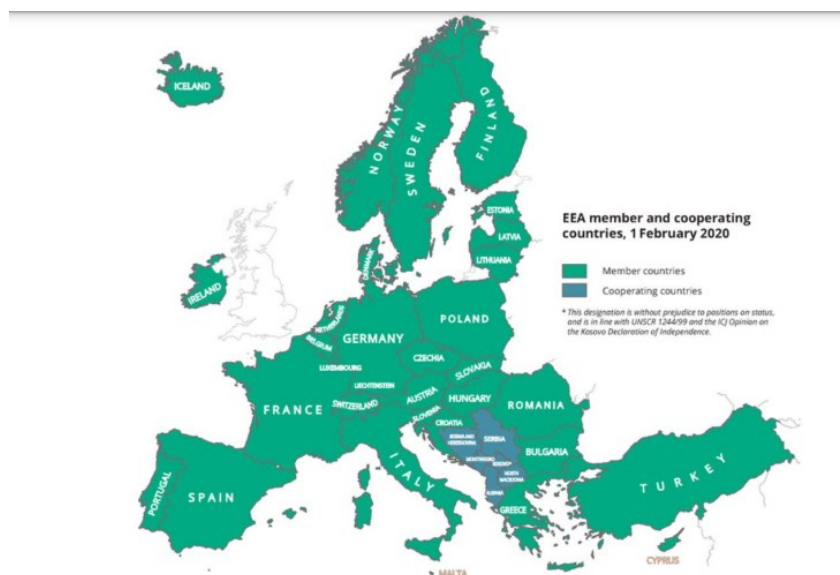
3.2. Europska agencija za okoliš (EEA)

„Europska agencija za okoliš (EEA) je agencija Europske unije čija je zadaća omogućiti pouzdane i neovisne informacije o okolišu. EEA nastoji podupirati održivi razvoj time što

¹⁰ Europsko vijeće, <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2021/03/17/8th-environment-action-programme-member-states-ready-to-start-negotiations-with-parliament/> (23.08.2023.)

pomaže u postizanju značajnog i mjerljivog poboljšanja europskog okoliša pružanjem pravovremenih, ciljanih, relevantnih i pouzdanih informacija tvorcima politika i javnosti“.¹¹ „Europska agencija za okoliš prikuplja nacionalne podatke za izradu europskih skupova podataka te razvija i odražava pokazatelje i izvješća o stanju okoliša. Agencija ima 33 države članice, a sa šest zemalja ostvaruje suradnju. Mandat je agencije pomagati EU i državama članicama u donošenju utemeljenih odluka o unapređenju okoliša, ugrađivanju ekoloških pitanja u gospodarske politike u cilju održivosti te usklađivanju informacija o okolišu i mreža za promatranje u Europi“ (Blagojević, 2019:21). Europska agencija za okoliš putem svoje partnerske mreže – Europska mreža za okoliš i informacije i promatranje (engl. *European Environment and Information and Observation Network - Eionet*), osigurava informacije iz pojedinih zemalja koje su temelj za razne analize i procjene okoliša, kao i pokazatelji, ali i za samo upravljanje okolišem.¹² „EEA, sa sjedištem u Kopenhagenu, trenutno ima 32 države članice te 6 država suradnica (prikazano na Slici 1.). Sastavljena je od Upravljačkog odbora, a koji se sastoji od po jednog člana svake države članice i dva predstavnika Komisije, dok je na čelu izvršni direktor u vremenu od pet godina, imenovan od strane Upravljačkog odbora“ (Skočić, 2021:25).

Slika 1. Zemlje članice i zemlje sudionice EEA

Izvor: *Eea.europa.eu*, <https://www.eea.europa.eu/countries-and-regions> (25.08.2023.)

¹¹ European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/hr/about-us> (23.08.2023.)

¹² Aag-okoljskopравоeу.eu, <https://www.aag-okoljskopравоeу.eu/hr/institucije-tijela-i-agencije-eu-i-jz-partnerstva/agencije-eu/> (25.08.2023.)

3.3. Europski zeleni plan

„Europski zeleni plan paket je inicijativa u području politika kojim se želi osigurati zelena tranzicija EU-a, pri čemu je krajnji cilj postići klimatsku neutralnost do 2050. Njime se podupire preobrazba EU-a u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom. Pokrenula ga je Komisija u prosincu 2019., a Europsko vijeće primilo ga je na znanje na sastanku u prosincu“. ¹³ Možemo reći kako su klimatske promjene zapravo najveći izazov s kojim se svijet danas suočava. Od 8 milijuna vrsta koje postoje na Zemlji, čak milijunu prijeti izumiranje. Događaju se onečišćenja i uništavanja šuma i oceana te se upravo zbog svih tih pojava koje se događaju uvodi Europski zeleni plan, kojim bi se prije svega trebalo spriječiti da se ne proizvodi više stakleničkih plinova nego što naši ekosustavi mogu prirodno apsorbirati. Isto tako cilj EU-a je da se pomoću Europskog zelenog plana smanje neto emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% do 2030. u odnosu na razine iz 1990. ¹⁴ Kako bi se građanima, ali i budućim generacijama poboljšala dobrobit i njihovo zdravlje, Europski zeleni plan trebao bi osigurati:

- svježi zrak, čistu vodu, zdravo tlo i biološku raznolikost
- obnovljene, energetske učinkovite zgrade
- zdravu i cjenovno pristupačnu hranu. ¹⁵

Europski zeleni plan odnosi se na čak 8 područja djelovanja (prikazano na Slici 2.).

Slika 2. Područja djelovanja Europskog zelenog plana

Calluro

Izvor: Calluro.hr, <https://www.calluro.hr/sto-je-europski-zeleni-plan-i-kako-ce-se-odraziti-na-poduzetnike-v3.aspx> (25.08.2023.)

¹³ Consilium.europa.eu, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/green-deal/> (25.08.2023.)

¹⁴ PowerPoint prezentacija s predavanja iz kolegija Gospodarstvo EU, 11. Politika zaštite okoliša

¹⁵ Commission.europa.eu, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr (25.08.2023.)

4. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U HRVATSKOJ

„Republika Hrvatska se u svom temeljnom pravnom aktu, Ustavu RH, opredijelila za očuvanje i zaštitu svog neprocjenjivog bogatstva – okoliša i prirode. Usporedimo li je s velikim dijelom Europske unije, Republika Hrvatska je na znatno boljem stupnju očuvanosti prirode. Moramo uzeti u obzir ogromni broj čimbenika koji utječu na zaštitu okoliša. Tako da bolji stupanj očuvanosti prirode i okoliša u Republici Hrvatskoj je rezultat izostanka mnogih čimbenika ili jako mala zastupljenost istih“ (Radić, 2019:11). Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj ističe da je država odlučna ustrajati u izgradnji pravnog sustava, sukladno međunarodnim ugovorima i standardima europske i svjetske zajednice, koji će, u potpunosti, osigurati trajnu, sustavnu i učinkovitu zaštitu okoliša. Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Europske unije i Republike Hrvatske, zaštita okoliša dobila je u Hrvatskoj status važne sektorske politike“ (Andročec, 2017:32).

Ciljevi koji se odnose na zaštitu okoliša iz navedenog Sporazuma su:

- kakvoća vode
- sprječavanje onečišćenja vode i zraka
- sigurnost industrijskih postrojenja
- smanjenje količine otpada
- zaštita flore i faune, itd. (Skočić, 2021).

4.1. Stanje zaštite okoliša u RH

„U pogledu biološke raznolikosti Republika Hrvatska je jedna od najbogatijih zemalja u Europskoj uniji, stoga je veoma bitno da se radi na očuvanju i zaštiti okoliša. Najvećim zagađivačem smatra se poljoprivreda, prvenstveno zato što se veliki pašnjaci i šumska područja koja su staništa velikom broju biljnih i životinjskih vrsta, pretvaraju u poljoprivredna zemljišta. No, to nije problem samo u Republici Hrvatskoj, već i u ostatku Europe“ (Radić, 2019:17). Radić (2019) još navodi i kako veliki problem stvaraju građani koji se i dalje oslanjaju na neobnovljive izvore energije, a u tu skupinu najviše spada starije stanovništvo koje nije dovoljno educirano. Prema Nekiću i Krajnoviću (2015), postojanje ilegalnih odlagališta, manjak investicija u eko-inovacije, neracionalno korištenje vode, itd., najveće su slabosti u zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj. Također ovi autori navode i neke velike prednosti zaštite okoliša u Republici Hrvatskoj, kao što su na primjer, čistoća Jadranskog mora i obalnog

područja, te učinkovito sustavno praćenje stanja okoliša, ali i dobro očuvan prirodni okoliš. „Veliki problem u Republici Hrvatskoj predstavlja nemar građana, što se može i vidjeti kod velikog broja divljih odlagališta koji se iz godine u godinu povećavaju. Razlog tome je također i slaba educiranost građana o postojećim odlagalištima glomaznog otpada, kao i česta nedostupnost transporta navedenog otpada. Pojava takvih divljih odlagališta unazaduje politiku za zaštitu okoliša u Republici Hrvatskoj u strategijama i planovima za očuvanje okoliša“ (Radić, 2019:18).

4.1.1. Voda

Na stranici Aquilia.hr navedeno je kako Hrvatska spada u skupinu vodom relativno bogatih zemalja, pa se tako po dostupnosti i bogatstvu vodenih izvora Hrvatska nalazi na vrlo visokom 5. mjestu u Europi, a na 42. u svijetu. Podatci Hrvatskih voda iz 2015. pokazuju da je svega oko 8% uzoraka vode za piće u Republici Hrvatskoj povremeno neispravno, što bi značilo da je voda koju pijemo generalno dobra i ispravna. Stoga možemo reći da je ukupna slika kvalitete vode pozitivna, ali da svakako postoje odstupanja po regijama.¹⁶

Velike zalihe pitke vode u Hrvatskoj njen su najveći i najvrjedniji resurs, stoga je pročišćavanje otpadnih voda jedini način njenog očuvanja. Hrvatska je zemlja poznata po turizmu, kao i po proizvodnji zdrave i ekološki čiste hrane, stoga je jasno da su čistoća mora, jezera i ostalih voda uvjet cjelokupnoga gospodarskog razvitka. Ono što još uništava kakvoću podzemnih voda su industrijski pogoni koji se grade bez komunalnih sustava odvodnje otpadnih voda i njihovog održavanja, ali također tu je i urbanizacija koja šteti kakvoći tih podzemnih voda. Mjere za zaštitu vodonosnih područja trebale bi usporiti procese onečišćenja vode kako bi opskrba stanovništva vodom za piće i dalje bila zadovoljavajuća. Stoga se može reći da je otpadna voda veliki potencijal, a ne teret kojeg bi se trebalo riješiti.¹⁷

4.1.2. Zrak

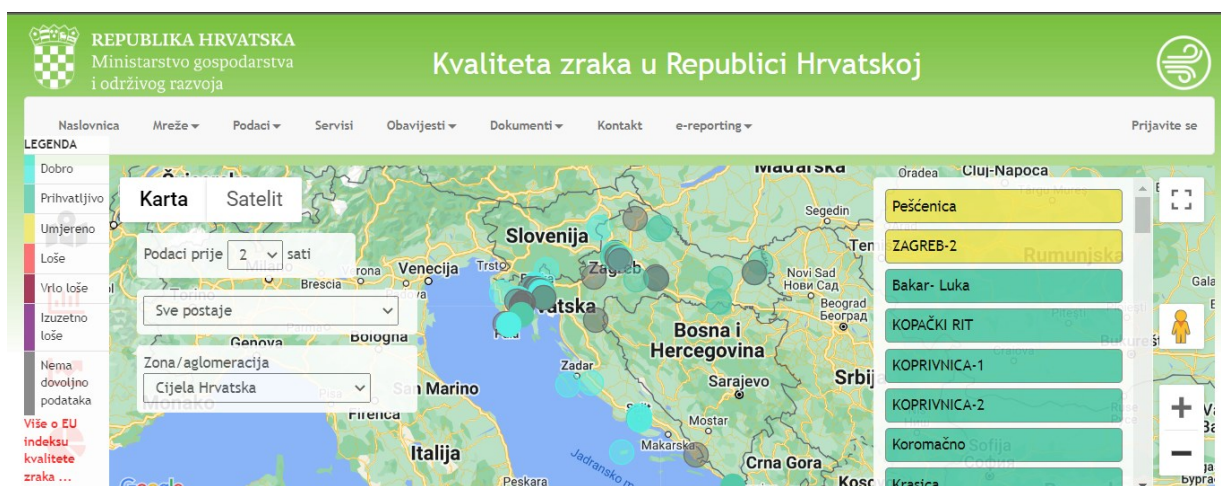
Kako bi se spriječilo onečišćenje i poboljšala kvaliteta zraka u Hrvatskoj, potrebno je koristiti se preventivnim mjerama i instrumentima koji pomažu u očuvanju kvalitete zraka, kao što su npr. promišljeno planiranje zahvata u okolišu, propisivanje adekvatnih uvjeta glede

¹⁶ Aquilia.hr, <https://aquilia.hr/pricamo-o-vodi/kvaliteta-vode-u-hrvatskoj/> (28.08.2023.)

¹⁷ Hrvatski zavod za javno zdravstvo, <https://www.hzjz.hr/sluzba-zdravstvena-ekologija/svjetski-dan-voda/> (28.08.2023.)

zaštite zraka, praćenjem i izvješćivanjem o kvaliteti zraka i ono možda najvažnije izgradnjom i jačanjem institucionalnih, organizacijskih i stručnih/znanstvenih kapaciteta.¹⁸ Na stranici Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske, navedeno je kako je kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj u većini dijelova dobra ili prihvatljiva, no isto tako negdje čak nema dovoljno podataka o mjeranjima (vidljivo na Slici 3.), što je zapravo odlično s obzirom na sva zagađenja zraka koja se događaju, kao što su industrijski procesi, promet, aerosoli - dim, čađa, prašina,...

Slika 3. Kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://iszz.azo.hr/iskzl/> (29.08.2023.)

4.2. Budućnost politike zaštite okoliša u RH

Okoliš Republike Hrvatske moguće je očuvati i to dugoročno, samo ako se budu jasno definirali ciljevi koji se žele postići i ako se bude efikasno djelovalo. Važno je zaštititi okoliš i to na način da se ljudi održivo koriste prirodnim resursima, da se unaprijedi samo upravljanje okolišem, da se okoliš integrira u neke druge sektore, kao što su npr. turizam, šumarstvo, energetika, poljoprivreda, industrija, itd., ali isto tako veliku ulogu u tome ima i Fond za sufinanciranje programa i projekata zaštite okoliša.¹⁹ Horvat (2016) u svom radu navodi kako Republika Hrvatska ima potencijala očuvati okoliš i prirodu, zbog svog vrlo razvijenog i raznovrsnog krajobraza. Postoji puno načina kojima bi se moglo unaprijediti očuvanje prirode i smanjenje onečišćenja. U nastavku su navedeni ti načini kako očuvati okoliš, ali i samu prirodu

¹⁸ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske, <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/zrak/kvaliteta-zraka/1310> (28.08.2023.)

¹⁹ Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, <https://www.fzoeu.hr/hr/zastita-okolisa/1341> (28.08.2023.)

i kako smanjiti zagađenje, i to uz pomoć energetske učinkovitosti, programa i protokola i inovacija.

4.2.1. Energetska učinkovitost

Energetska učinkovitost je „zbroj isplaniranih i provedenih mjera čiji je cilj upotreba najmanje moguće količine energije, a da pritom razina udobnosti i stopa proizvodnje ostanu sačuvane“²⁰. Stranica Uštedienergiju.hr navodi kako ta definicija zapravo znači da se koristi manja količina energije za obavljanje iste funkcije, npr. grijanja ili hlađenja prostora, pranja rublja i sličnoga. Također navodi i kako se energetska učinkovitost ne smije gledati kao da je to štednja energije jer štednja podrazumijeva nekakvo određeno odricanje, dok učinkovita upotreba energije nikada ne narušava uvjete za rad i život.²¹

Hrvatska, uz pomoć Europske direktive, svoje strategije vezane uz razvoj prilagođava načelima za održivost i pridaje pažnju konkretnim mjerama čime će ostvariti ciljeve koje je zacrtala, a to su povećanje energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora energije.²² Također na stranici Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost navedeno je kako se u Hrvatskoj do 2030. s pogledom na 2050. godinu predviđa veći udio proizvodnje energije iz raznih obnovljivih izvora, kao i veća energetska učinkovitost i smanjenje emisije stakleničkih plinova,...

Horvat (2016) navodi kako je cilj energetske učinkovitosti u Hrvatskoj smanjiti korištenje osobnih vozila, a to bi se postiglo poticanjem ljudi da koriste hibridna i električna vozila koji imaju zanemariv udio ili uopće nemaju emisija i ne zagađuju okoliš bukom. Pa tako navodi kako osobna vozila emitiraju nekoliko milijuna CO₂ u okoliš, hibridna vozila pola od tog prethodnog podatka, a električna vozila uopće nemaju emisija pa samim tim ne zagađuju okoliš bukom. Također govori koliko je energetska učinkovitost važna i u ukupnoj potrošnji energije, jer je potrebno osigurati minimalnu potrošnju energije uz optimalnu ugodnost boravka i korištenja zgrada, na kojih opada 40% sveukupne potrošnje energije.

²⁰ Uštedienergiju.hr, <https://ustedienergiju.hr/sto-je-energetska-ucinkovitost/> (29.08.2023.)

²¹ Uštedienergiju.hr, <https://ustedienergiju.hr/sto-je-energetska-ucinkovitost/> (29.08.2023.)

²² Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, <https://www.fzoeu.hr/hr/energetska-ucinkovitost/1343> (29.08.2023.)

4.2.2. Programi i protokoli

„Najvažniji čimbenik u donošenju i provedbi politike zaštite okoliša je država. U Tablici 1. navedeni su programi za zaštitu okoliša usvojenih sa strane Europske komisije, koji se financiraju iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda“ (Horvat, 2016:46).

Tablica 1. Programi zaštite okoliša

INTERREG V-A (ITALY-CROATIA)	Program koji djeluje između Italije i Hrvatske, podržava suradnju preko Jadranskog mora s ciljem povećanja potencijala kojeg ima plavi razvoj tog područja, a to se sve planira preko prekograničnih partnerstava.
INTERACT	Cilj ovog programa jest ojačati kohezijsku politiku tako što bi se poticalo na razmjene iskustava i nekih praksi. U ovom programu sudjeluje mnogo zemalja, a neke od njih su: Austrija, Bugarska, Njemačka, Danska, Španjolska, Finska, Francuska, Hrvatska, Mađarska, Irska, Italija,...
INTERREG EUROPE	Cilj ovog programa jest suradnja koja bi donijela učinkovitost kod kohezijske politike EU-a i drugih sektorskih politika te programa koji obuhvaćaju investicijske fondove, a koji se odnose na teritorije 28 država članica EU-a i 4 partnerskih država – Lihtenštajna, Islanda, Švicarske i Norveške.
ADRIATIC_IONIAN	Cilj programa je poticati politiku i inovacije kod upravljanja, među partnerskim državama, tako što se koriste bogati prirodni, kulturni i ljudski resursi. Također cilj je i poboljšanje gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije na području obuhvaćenom ovim programom.

	Ovim programom neki od ciljeva koji se žele postići su razvoj inovacija na jadransko-jonskom području i poboljšanje kapaciteta transnacionalnih problema s ekološki osjetljivim pitanjima, kao očuvanje usluga ekosustava
--	---

Izvor: autorski prema izvoru: Horvat, S. (2016): Politika zaštite okoliša EU, diplomski rad, Sveučilište Sjever, str. 47.-48.

4.2.3. Eko-inovacije

„Eko-inovacija je svaka inovacija koja smanjuje upotrebu prirodnih resursa i ispuštanje štetnih tvari tijekom cijelog životnog ciklusa“ (Matešić, 2020:154). „Kroz razne radionice Hrvatska agencija za okoliš i prirodu želi građane potaknuti na razvoj eko-inovacija koje mogu imati pozitivan utjecaj na rast gospodarstva. Trenutno je taj sektor u Hrvatskoj još uvijek dosta nepoznat, budući da je gospodarstvo malo i nije toliko otvoreno za nove ideje, što svakako predstavlja veliku barijeru ulaska inovacija na tržište“ (Radić, 2019:21). „Eko-inovacije se odnose na inovativne i nove proizvode, procese i usluge koje utječu na smanjenje negativnih utjecaja i rizika za okoliš, sprečavaju zagađenje i negativne posljedice iskorištavanja i učinkovitije uporabe resursa“ (Horvat, 2016:50). Horvat (2016) također navodi kako, osim što su eko-inovacije tu kako bi očuvale okoliš, da isto tako one imaju i neke svoje ciljeve:

- inovativnost u istraživanju i primjeni na tržištu
- mogućnosti prenošenja i repliciranja
- pridonose značajnim poboljšanjima u zaštiti okoliša
- ekonomski su održivi i bave se poboljšanjima problema i ograničenja s kojima se susreću poduzeća.

„Program Ujedinjenih naroda za okoliš smatra da je korist za poduzetništvo u eko-inovacijama očit, no barijere nalazimo zato što regulatori i tijela javne uprave nedovoljno podupiru eko-inovacije. Uglavnom se barijere mogu svrstati u nedostatne ekonomske poticaje, nisku potražnju, ograničen pristup financijama te slabim kapacitetima za inovacije“ (Matešić, 2020:162).

U Hrvatskoj postoje 2 sektora inovacija u 3 grada: Zagreb, Varaždin i Rijeka. Gradovi koji su usmjereni na sektor zelenih inovacija su Zagreb i Varaždin, što bi značilo da se ti gradovi

bave inovacijama koje sadrže prirodne materijale i izvore iz prirode. Rijeka, zbog svoje najveće pomorske luke koju ima, treba informatizirati promet koji treba biti što efikasniji i sigurniji za prijevoz, ali i za očuvanje prirodnih vrijednosti grada i okolice, a time se bavi sektor vode u Rijeci (Horvat, 2016).

5. PRIMJER IZ PRAKSE

Kako Dukat d.d. provodi politiku zaštite okoliša?

Dukat d.d. najpoznatija je robna marka mliječnih proizvoda u Hrvatskoj te jedna od vodećih u regiji. Oni su odlučni u provođenju politike održivog razvoja, odnosno politike zaštite okoliša, tako što stalno unapređuju sustav zaštite okoliša te prate i smanjuju štetne utjecaje na okoliš.

U Izvješćima o stanju okoliša, Dukat d.d. redovno objavljuje značajne aspekte okoliša koje nadziru i kontroliraju, tako što smanjuju što je više moguće mogućnosti negativnih utjecaja na okoliš. Aktivno se trude unaprijediti vlastiti sustav upravljanja u svakom smislu, što se tiče njihove djelatnosti, proizvoda i usluga, te doprinose poboljšanju neposrednog okruženja, kao i šire globalne zajednice.

Zaposlenici Dukata, također su se obvezali da će stalno poboljšavati i unaprjeđivati sustav politike zaštite okoliša, ali isto tako i pratiti, sprječavati i smanjivati sve vrste onečišćavanja do kojih dolazi. Njihov najpoznatiji doprinos jest smanjenje emisija stakleničkih plinova u atmosferu, smanjenje i kontrola svih kategorija otpada, način na koji postupaju s otpadom, odnosno njegovim selektiranjem i recikliranjem. Uštedom iz svih izvora energije, vode i plina, kao i primjenom najboljih materijala za sve tehnološke procese koje rade, smanjuju negativne utjecaje na okoliš i prirodu. Također, njihovi zaposlenici planiraju ture i koriste se tzv. route planning sustavom prilikom vožnje Dukatovih vozila, pomoću čega potrošnju goriva svode na minimum.²³

Zaposlenici i menadžeri Dukata, 2022. godine sudjelovali su po deseti put na Zelenoj čistki (engl. *World Cleanup Day*) u kojoj sudjeluju od 2012. godine, a ona je zapravo najveća globalna volonterska akcija čišćenja otpada, i dio globalne inicijative Let's Do It World! Ukupno 120 zaposlenika Dukata i povezanih poduzeća sa sve tri proizvodne lokacije sudjelovali su na jubilarnom izdanju Zelene čistke, koji su svoja mjesta na kojima rade,

²³ Dukat.hr, <https://www.dukat.hr/odgovornost/nas-doprinos-zastiti-okolisa/> (01.09.2023.)

zamijenili nesvakidašnjim ambijentom – ilegalnim odlagalištem otpada. Zelena čistka nije jedina inicijativa koju Dukat provodi s ciljem zaštite okoliša i u kojoj sudjeluju zaposlenici. Dukatovi zaposlenici su također 2022. godine u proljeće, sudjelovali u pošumljavanju u sklopu kojeg je posađeno 10.000 sadnica stabala u Turopolju i Gorskom kotaru. Također, tvrtka je pokrenula i dva nova projekta pomoću kojih je smanjila ispuštanje ugljičnog dioksida za oko 340 tona godišnje: fotonaponskom elektranom na krovu centralnog skladišta u Zagrebu i kružnim gospodarstvom kojim se otpadna višeslojna kartonska ambalaža upotrebljava za proizvodnju toaletnih ručnika i papira za zaposlenike tvrtke.²⁴

²⁴Dukat.hr, <https://www.dukat.hr/odgovornost/jubilarna-deseta-zelena-cistka-rekordna-po-broju-sudionika-i-kolicini-prikupljenog-otpada/> (01.09.2023.)

6. ZAKLJUČAK

Svakodnevno svjedočimo raznim promjenama u okolišu koje utječu na naše zdravlje i samo djelovanje, a isto tako možemo reći i da je pitanje zaštite okoliša tema koju ne treba izbjegavati. Upravo zbog toga, Europska unija uvela je politiku zaštite okoliša pomoću koje pokušava smanjiti negativne utjecaje i poboljšati kvalitetu okoliša.

Zahvaljujući naporima EU, možemo reći kako je politika zaštite okoliša postala sastavni dio svih ekonomskih grana. Ciljevi koje ona treba postići odnose se na razne zaštite, pa tako imamo, zaštitu zdravlja i života ljudi, zaštitu životinjskog i biljnog svijeta, bioraznolikosti, raznolikosti vezane uz krajobraz, georaznolikosti, zaštitu ublažavanja klimatskih promjena, itd. Načela po kojima ona djeluje su načelo preventivnog djelovanja, načelo opreznosti, načelo uklanjanja onečišćenja na samom izvoru te na načelu „onečišćivač plaća”. Država je subjekt koji je najvažniji nositelj politike zaštite okoliša, a njeni instrumenti mogu biti regulacijski, ekonomski i samoregulacijski. Politika zaštite okoliša zahtjeva značajna financijska sredstva, što su zapravo javni rashodi namijenjeni zaštiti i unapređivanju kakvoće okoliša. Akteri koji zapravo grade međunarodnu politiku zaštite okoliša su Ujedinjeni narodi, Globalni fond za zaštitu okoliša i Svjetska banka za obnovu i razvoj, a za njih se može reći da su nositelji provođenja aktivnosti i mjera kreiranih od strane politike koja propisuje pravo na okoliš. Akcijski programi zaštite okoliša, Europska agencija za okoliš i Europski zeleni plan trebali bi osigurati zdraviju budućnost EU, tako što bi svojim djelovanjem zaštitili, očuvali i povećali prirodni kapital EU, isto tako svojim djelovanjem prešli bi na resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo sa dosta smanjenom razinom emisija ugljika, zaštitili bi građane EU od opasnosti i pritisaka koji utječu na njihovo zdravlje i dobrobit koji su u većoj mjeri povezani s okolišem. Što se Hrvatske tiče stanje u okolišu bolje je nego što je u samoj EU, a o tome nam govori biološka raznolikost koju Hrvatska ima te se upravo zbog nje smatra jednom od najbogatijih zemalja u Europskoj uniji. Sukladno tome, vrlo je važno raditi na očuvanju i zaštiti okoliša. Zrak u Hrvatskoj dobar je ili prihvatljiv, a voda je generalno dobra i ispravna. Razni su načini kojima se može unaprijediti i dovesti na neku višu razinu očuvanje prirode i smanjenje onečišćenja u Hrvatskoj, a sve to uz pomoć upotrebe energetske učinkovitosti, raznih programa i eko-inovacija. Primjerom iz prakse vidljivo je kako Dukat d.d. obavlja dobar posao glede zaštite okoliša, uspješno posluju, a ujedno se trude zaštititi prirodu i okoliš raznim programima i inicijativama.

Europska unija nije jedina koja sudjeluje u provođenju politike zaštite okoliša, to je pitanje na globalnoj razini, stoga je potrebno da se svi angažiraju, od samog pojedinca, preko malih, srednjih i velikih poduzeća, do država koje tu imaju glavnu ulogu i koje možemo nazvati svjetskim silama.

7. POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Črnjar, M., Črnjar, K. (2009): Menadžment održivoga razvoja : ekonomija ekologijazaštita okoliša, Rijeka: AKD, Zagreb

Članci u časopisima:

2. Matešić, M. (2020): Eko-inovacije za održivi razvoj, Članak Vol. 29 No. 2: Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, Zagreb

Članci u zbornicima radova:

3. Andročec, D. (2012): Analiza utjecaja politike zaštite okoliša EU na politiku zaštite okoliša Republike Hrvatske, Diplomski rad: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
4. Blagojević, M. (2019): Politika zaštite okoliša, Diplomski rad: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
5. Horvat, S. (2016): Politika zaštite okoliša EU, Diplomski rad: Sveučilište Sjever, Koprivnica
6. Jerković, V. (2020): Ekonomski instrumenti za zaštitu okoliša u RH, Specijalistički diplomski stručni: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, Split
7. Kordej-De Villa, Ž., Papafava, M. (2003): Privredna kretanja i ekonomska politika, Ekonomski instrumenti u politici zaštite okoliša u Hrvatskoj – teorijska saznanja i iskustva: broj 94
8. Nekić, B., Krajnović, A. (2015): Politika zaštite okoliša u RH nakon pristupanja Europskoj uniji
9. Radić, I. (2019): Politika zaštite okoliša EU – RH, Završni rad: Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić, Zaprešić
10. Skočić, L. (2021): Europska politika zaštite okoliša, Završni rad: Veleučilište u Šibeniku, Šibenik

Mrežna stranica:

11. Aag-okoljskopravoeu.eu, <https://www.aag-okoljskopravoeu.eu/hr/institucije-tijela-i-agencije-eu-i-jz-partnerstva/agencije-eu/> (25.08.2023.)
12. Aquilia.hr, <https://aquilia.hr/pricamo-o-vodi/kvaliteta-vode-u-hrvatskoj/> (28.08.2023.)
13. Calluro.hr, <https://www.calluro.hr/sto-je-europski-zeleni-plan-i-kako-ce-se-odraziti-na-poduzetnike-v3.aspx> (25.08.2023.)
14. Commission.europa.eu, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr (25.08.2023.)
15. Consilium.europa.eu, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/green-deal/> (25.08.2023.)
16. Dukat.hr, <https://www.dukat.hr/odgovornost/nas-doprinos-zastiti-okolisa/> (01.09.2023.)
17. Dukat.hr, <https://www.dukat.hr/odgovornost/jubilarna-deseta-zelena-cistka-rekordna-po-broju-sudionika-i-kolicini-prikupljenog-otpada/> (01.09.2023.)
18. Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/71/politika-zastite-okolisa-opca-nacela-i-osnovni-okvir> (09.08.2023.)
19. Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/eu-affairs/20210930STO13910/buducnost-europe-klimatske-promjene-okolis-i-zdravlje-u-sredistu-pozornosti> (11.08.2023.)
20. Europska unija, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/environment_hr (19.08.2023.)
21. Europsko vijeće, <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2021/03/17/8th-environment-action-programme-member-states-ready-to-start-negotiations-with-parliament/> (23.08.2023.)
22. European Environment Agency, <https://www.eea.europa.eu/hr/about-us> (23.08.2023.)
23. Eea.europa.eu, <https://www.eea.europa.eu/countries-and-regions> (25.08.2023.)
24. Europski parlament, https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/society/20180703STO07129/odgovor-europske-unije-na-klimatske-promjene?&at_campaign=20234-Green&at_medium=Google_Ads&at_platform=Search&at_creation=RSA&at_goal=TR_G&at_audience=klimatske%20promjene&at_topic=Climate_Change&at_location=

- HR&gclid=EAIaIQobChMIq6vaxJCHgQMVtUBBAh0YmAEaEAAYASAAEgJh1vD_BwE (31.08.2023.)
25. Europski parlament, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/72/borba-protiv-klimatskih-promjena> (31.08.2023.)
 26. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, <https://www.fzoeu.hr/hr/energetska-ucinkovitost/1343> (29.08.2023.)
 27. Global Environment Facility (2017), About us, <https://www.thegef.org/who-we-are> (11.08.2023.)
 28. Građevinar.hr, <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE64201205RUBRIKE3Zastita-okolisa.pdf> (31.08.2023.)
 29. Hiz.hr, <https://hiz.hr/ictrain/hr/trainings/01/01.html> (19.08.2023.)
 30. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, <https://www.hzjz.hr/sluzba-zdravstvena-ekologija/svjetski-dan-voda/> (28.08.2023.)
 31. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-programe-i-projekte-eu-europske-i-medjunarodne-poslove-6108/medjunarodna-suradnja/unep-program-ujedinjenih-naroda-za-okolis/1134> (11.08.2023.)
 32. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske, <https://mingor.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatske-aktivnosti-1879/zrak/kvaliteta-zraka/1310> (28.08.2023.)
 33. Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, <https://iszz.azo.hr/iskzl/> (29.08.2023.)
 34. The World Bank (2017), Environment, <https://www.worldbank.org/en/topic/environment/overview#2> (11.08.2023.)

Predavanje:

35. Pleša Puljić, N. Politika zaštite okoliša. Gospodarstvo EU. Veleučilište u Virovitici. Virovitica [Predavanje, PowerPoint prezentacija]

8. POPIS ILUSTRACIJA

Slike:

1. Slika 1. Zemlje članice i zemlje sudionice EEA
2. Slika 2. Područja djelovanja Europskog zelenog plana
3. Slika 3. Kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj

Tablice:

1. Tablica 1. Programi zaštite okoliša

OBRAZAC 5

IZJAVA O AUTORSTVU

Ja, LORENA ROHIK

izjavljujem da sam autor/ica završnog/diplomskog rada pod nazivom

POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA U EU

Svojim vlastoručnim potpisom jamčim sljedeće:

- da je predani završni/diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija,
- da su radovi i mišljenja drugih autora/ica, koje sam u svom radu koristio/la, jasno navedeni i označeni u tekstu te u popisu literature,
- da sam u radu poštivao/la pravila znanstvenog i akademskog rada.

Potpis studenta/ice

Lorena Rohik

OBRAZAC 6

**ODOBRENJE ZA OBJAVLJIVANJE ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG RADA U
DIGITALNOM REPOZITORIJU**

Ja LORENA RONIK

dajem odobrenje za objavljivanje mog autorskog završnog/diplomskog rada u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Veleučilišta u Virovitici sadržanom u Dabar (Digitalni akademski arhivi i repozitoriji) te u javnoj internetskoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice bez vremenskog ograničenja i novčane nadoknade, a u skladu s odredbama članka 58. stavka 5., odnosno članka 59. stavka 4. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN 119/22).

Potvrđujem da je za pohranu dostavljena završna verzija obranjenog i dovršenog završnog/diplomskog rada. Ovom izjavom, kao autor navedenog rada dajem odobrenje i da se moj rad, bez naknade, trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim na sljedeći način:

- a) Rad u otvorenom pristupu
- b) Rad dostupan nakon: _____ (upisati datum nakon kojeg želite da rad bude dostupan)
- c) Pristup svim korisnicima iz sustava znanosti i visokog obrazovanja RH
- d) Pristup korisnicima matične ustanove
- e) Rad nije dostupan (u slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem završnom/diplomskom radu, podnosi se pisani obrazloženi zahtjev).

Potpis studenta/ice

Lorena Ronik

U Virovitici, 06.09.2023.